

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav pro dějiny umění
Akademický rok 2023–2024
Bakalářská práce

Simona Ernestová

Obraz Slovenska v českém umeleckém prostředí do roku 1918

Oponentský posudek

Z hlediska zkoumání českého umění 19. století a raného 20. století představuje téma Slovenska velmi exkluzivní předmět badatelského zájmu. Zájem o slovenské reálie totiž nebyl pouhým projevem národopisných tendencí soudobého umění, ale také velmi podstatnou součástí hledání vlastní česko-národní kulturní identity. Instruktivním klíčem k pochopení tohoto vztahu je způsob, jakým znalost slovenského prostředí ve svém díle reflektoval český malíř Josef Mánes. Autorka si je dobře vědoma toho, že právě Mánesovy studijní cesty na Slovensko se pro malíře staly zásadním materiálem pro zkoumání a kodifikování jeho „slovanského typu“. Ten byl v Mánesově díle v zásadě souznačný s výtvarnou charakteristikou českého národa, v souladu s dobovou potřebou vytváření účinného národnostně kulturní protiváhy vůči německému a potažmo „germánství“.

Mánesova tendence ke hledání česko-národní výtvarné znakovosti prostřednictvím studia slovenských reálií má své kořeny v myšlenkách panslavismu, které autorka ve své práci rovněž průběžně reflektuje a vysvětluje. A právě důkladný historický a ideologický kontext, který autorka předkládá, patří k jednoznačným kladům její práce. Stručně pojednává důležité okamžiky jak v utváření ideových základů zájmu o slovenské motivy v českém umění, tak ve vývoji politického uspořádání habsburské monarchie, které mělo svůj dopad na utváření jak národní identity samotných Slováků, tak vzájemných česko-slovenských vztahů (v souvislosti s příslušnou faktografií pouze upozorňuji na drobný omyl, který však nijak nesnižuje hodnotu práce – k rakousko-uherskému vyrovnání došlo nikoliv v roce 1879, ale 1867).

Jádrem práce je nicméně zevrubné pojednání o způsobech, kterými jednotliví výtvarníci zpracovávali tematiku Slovenska ve svém díle, a o jejich motivacích pro takové inspirace. Výběr malířů, které Simona Ernestová ve své práci reflektuje, je velmi relevantní, a stejně tak výstižné je i její hodnocení skutečné podstaty nahlížení Slovenska v jejich pracích. Autorka dokázala velmi dobře odlišit motivace čistě folkloristické od motivací, které mají hlubší výtvarnou i myšlenkovou podstatu, a v tomto směru mimo jiné zhodnotila dílo Josefa Mánesa, Františka Bohumila Zvěřiny, Mikoláše Alše a Miloše Jiránka, jejichž výběr tvoří logickou osu zájmu českých výtvarníků 19. a raného 20. století o Slovensko. Autorka do svých úvah o významu slovenských reálií pro českou vizuální kulturu velmi vhodně zakomponovala pojednání o impaktu, který na kulturně-ideové chápání česko-slovenských vztahů v této době měly důležité kulturní iniciativy jako byly mimo jiné Jubilejní výstava království českého v roce 1891 a Národopisná výstava v roce 1895.

Práci Simony Ernestové považuji za hodnotný příspěvek ke zkoumání výtvarného umění 19. století, oceňuji její přehlednost a soustavnost, doporučuji ji k obhajobě a předběžně ji hodnotím stupněm 1.

Mgr. Petr Šámal, Ph.D.

V Praze, 24. 1. 2024